

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ Δ/ΝΣΗ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Ταχ. Δ/ση: Λ. Συγγρού 150
Ταχ. Κώδικας: 176 71 - ΚΑΛΛΙΘΕΑ
TELEFAX: 210-92.12.090
Πληροφορίες: Διον. Βλάχος
Τηλέφωνο: 210-928.72.38
Email: d.vlachos@minagric.gr

INFORMATICS DEVELOPMENT AGENCY
Digitally signed by INFORMATICS DEVELOPMENT AGENCY
Date: 2018.03.05 16:26:25
EET
Reason:
Location: Athens

ΑΔΑ: 6ΒΩΝ4653ΠΓ-ΓΘ1

ΑΝΑΡΤΗΤΕΟ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Αθήνα, 2-3-2018

Αριθ. πρωτ: 2125/30340

- ΠΡΟΣ: 1. Περιφερειακές Ενότητες**
Δ/νσεις Αγροτικής Οικονομίας & Κτηνιατρικής
Έδρες τους
- 2. Π.Κ.Φ.Π. & Φ.Ε.**
Έδρες τους
- 3. Μπενάκειο Φυτοπαθολογικό Ινστιτούτο**
Τμήμα Ελέγχου Γεωργικών Φαρμάκων
Εκάλης 2, 145 61 ΚΗΦΗΣΙΑ
- 4. Γεωτεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος**
Ελ.Βενιζέλου 64,
546 31 Θεσσαλονίκη
Fax: 2310.236308
e-mail: info@geotee.gr
- 5. Εταιρείες φυτοπροστατευτικών Προϊόντων**
Έδρες τους
- 6. Ε.ΣΥ.Φ.**
Πατησίων 53, 104 33 – ΑΘΗΝΑ
Email: info@esyf.gr
- 7. Καταστήματα εμπορίας γεωργικών**
φαρμάκων (μέσω των Δ.Α.Ο.Κ. των Π.Ε.)
- 8. Χρήστες φυτοπροστατευτικών προϊόντων**

ΚΟΙΝ.: ως Π.Δ.

ΘΕΜΑ: «Ενημέρωση του κοινού, των κατόχων εγκρίσεων και των πωλητών γεωργικών φαρμάκων σχετικά με περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από γεωργικά φάρμακα»

ΣΧΕΤ.: 1. Τις διατάξεις του άρθρου 21 παράγραφος 2 και του άρθρου 37, παράγραφος 3 του ν.4036/2012 (ΦΕΚ Α'8).

2. Το από 20-2-2018 έγγραφο του Κέντρου Δηλητηριάσεων, όπως διαβιβάστηκε με το με αριθ. πρωτ. 2803/20-2018 έγγραφο του Γενικού Νοσοκομείου Παίδων Αθηνών «Παν. & Αγλαΐας Κυριακού».

Με το από 20-2-2018 έγγραφο του Κέντρου Δηλητηριάσεων, όπως διαβιβάστηκε με το με αριθ. πρωτ. 2803/20-2-2018 έγγραφο του Γενικού Νοσοκομείου Παίδων Αθηνών «Παν. & Αγλαΐας Κυριακού» διαβιβάστηκαν στην υπηρεσία μας στατιστικά στοιχεία για περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από γεωργικά φάρμακα για τα έτη 2015, 2016 και 2017.

Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζονται αυτούσια στο Παράρτημα Ι του παρόντος εγγράφου.

Με βάση τα στοιχεία του Παραρτήματος Ι, επισημαίνουμε τις παρακάτω συστάσεις και παρακαλούμε όπως λάβετε κάθε πρόσφορο μέτρο έτσι ώστε να ενημερωθούν σχετικά οι χρήστες των φυτοπροστατευτικών μέτρων :

- Αποφεύγουμε την αγορά και χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, εάν δεν υπάρχει λόγος.
- Συμβουλευόμαστε ειδικό επιστήμονα (γεωπόνο) για την αντιμετώπιση προβλημάτων φυτοπροστασίας.
- Προτιμούμε τεχνικές ολοκληρωμένης φυτοπροστασίας καθώς και την εφαρμογή εναλλακτικών προσεγγίσεων ή τεχνικών προκειμένου να μειωθεί η εξάρτηση από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων.
- Εφόσον χρειαστεί, απευθυνόμαστε σε υπεύθυνο επιστήμονα – συνταγογράφο για να αξιολογήσει την κατάσταση και εφόσον πρέπει να γίνει εφαρμογή φυτοπροστατευτικών προϊόντων, να εκδώσει την κατάλληλη για το σκοπό αυτό συνταγή χρήσης γεωργικών φαρμάκων.
- Προμηθευόμαστε **μόνον εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα** (αναγράφουν επί της συσκευασίας τους αριθμό έγκρισης και το σκοπό για τον οποίο τα θέλουμε), τα οποία αγοράζουμε **μόνον** από ειδικά εξουσιοδοτημένα καταστήματα εμπορίας γεωργικών φαρμάκων.
- Από τα εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα επιλέγουμε τα χαμηλότερης τοξικολογικής επισήμανσης για τον άνθρωπο και το περιβάλλον.
- Προμηθευόμαστε και διατηρούμε καθαρά μέσα ατομικής προστασίας (μάσκα, αδιάβροχη φόρμα, ειδικά γάντια για φυτοφάρμακα, γυαλιά, μπότες κλπ)
- Τα γεωργικά φάρμακα διατηρούνται σε ειδικό αποθηκευτικό χώρο, ξηρό και δροσερό, **ΚΛΕΙΔΩΜΕΝΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΙΑ ΑΠΟ ΠΑΙΔΙΑ**.
- Αγοράζουμε την ποσότητα που θα μας χρειαστεί για τον επόμενο ψεκασμό και αποφεύγουμε να διατηρούμε στην ειδική αποθήκη παλιά ή ανοιγμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα.
- Διαβάζουμε την ετικέτα του γεωργικού φαρμάκου πριν από κάθε χρήση και ακολουθούμε πιστά τα οριζόμενα επί της συσκευασίας.
- Τηρούμε με ιδιαίτερη προσοχή το χρόνο τελευταίας επέμβασης πριν τη συγκομιδή.
- Ακολουθούμε τις διατάξεις του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την ορθολογική χρήση των γεωργικών φαρμάκων, όσον αφορά τις αποστάσεις από ευαίσθητες περιοχές, το τριπλό ξέπλυμα των κενών συσκευασίας, την ενημέρωση περιοίκων κλπ
- Σε κάθε περίπτωση κατά την χρήση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, φοράμε τα απαραίτητα μέσα ατομικής προστασίας. Μετά τη χρήση του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, τα μέσα ατομικής προστασίας πλένονται χωριστά από τα υπόλοιπα ρούχα.
- Σε περίπτωση δηλητηρίασης ζητάμε **ΑΜΕΣΑ ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΗ**, επιδεικνύοντας την ετικέτα του γεωργικού φαρμάκου. Δεν λαμβάνουμε αντίδοτο εάν δεν υπάρχει κατάλληλη οδηγία ιατρού.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δηλητηριάσεις μπορούν να ληφθούν από την ιστοσελίδα του Κέντρου Δηλητηριάσεων: 0317.syzefxis.gov.gr/?page_id=75

Επισημαίνεται ότι στοιχεία που αφορούν την Δημόσια Υγεία θα πρέπει να προσφέρονται από εμπειρογνώμονες (στην περίπτωση των δηλητηριάσεων από γεωργικά φάρμακα είναι το Κέντρο Δηλητηριάσεων) σαν γνώση σε επιστήμονες (γεωπόνους, γιατρούς) που μπορούν να διαδώσουν αυτή τη γνώση στο κοινό στις τοπικές κοινωνίες.

Τέλος, συνιστάται στο ΓΕΩΤ.Ε.Ε. και σε επιστημονικούς συλλόγους η διοργάνωση εκπαιδευτικών σεμιναρίων απευθυνόμενων σε υπεύθυνους επιστήμονες καταστημάτων εμπορίας γεωργικών φαρμάκων σχετικά με τις δηλητηριάσεις με γεωργικά φάρμακα, έτσι ώστε να βελτιωθούν οι πληροφορίες που παρέχουν σε χρήστες γεωργικών φαρμάκων. Σύμφωνα με το άρθρο 20, παράγραφοι 1 και 3 του ν.4036/2012 (ΦΕΚ Α'8), οι διανομείς γεωργικών φαρμάκων υποχρεούνται να παρέχουν στους επαγγελματίες χρήστες γεωργικών φαρμάκων κατάλληλες πληροφορίες όσον αφορά τη χρήση των γεωργικών φαρμάκων, τους κινδύνους για την υγεία και το περιβάλλον και οδηγίες για την ασφάλεια όσον αφορά τη διαχείριση των κινδύνων αυτών σχετικά με τα εν λόγω προϊόντα και στους μη επαγγελματίες χρήστες γενικές πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους για την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον από τη χρήση γεωργικών φαρμάκων, ιδίως σχετικά με τις πηγές κινδύνου, την έκθεση, τον ορθό τρόπο αποθήκευσης, το χειρισμό και την εφαρμογή, καθώς και την ασφαλή τους διάθεση σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία για τα απόβλητα, καθώς και σχετικά με εναλλακτικές λύσεις χαμηλού κινδύνου.

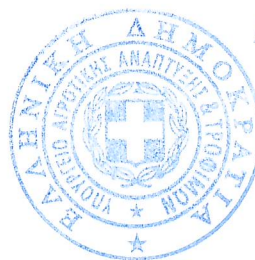
Το παρόν έγγραφο να αναρτηθεί στο διαδίκτυο για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων.

**Η ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΗ ΤΗΣ
ΓΕΝΙΚΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ**

Γ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΝΟΜΗΣ:

1. Γραφείο Υπουργού
κ. Ε. Αποστόλου
2. Γραφείο Υφυπουργού
κ. Β. Κόκκαλη
3. Γραφείο Γεν. Γραμματέα
κ. Ν. Αντώνογλου
4. Γραφείο Πρ. Γεν. Δ/ντή Αγροτικής Ανάπτυξης
κ. Α. Λογοθέτου
5. Γραφείο Πρ. Γεν. Δ/σης Τροφίμων
κ. Ε. Αθανασοπούλου

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

S. Moutou

ΜΠΟΚΟΥ
ΣΜΑΡΑΓΔΩ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΔΗΛΗΤΗΡΙΑΣΕΙΣ ΜΕ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΦΑΡΜΑΚΑ

Στατιστικά στοιχεία για περιστατικά οξείας δηλητηρίασης από γεωργικά φάρμακα
(Προέλευση: Κέντρο Δηλητηριάσεων)

1. ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

	Έτος 2015	Έτος 2016	Έτος 2017
Συνολικός αριθμός περιπτώσεων:	593	530	483
Απόπειρες:	31	73	58
Επαγγελματικές:	348	396	380
Ατύχημα:	214	61	45
Θάνατοι:	5	3	3
Ανάλυση περιπτώσεων			
Οργανοφωσφορικά:	1	3	1
Καρβαμιδικά:	1		
Diquat:	3		
Paraquat:			2
Άντρες:	395	386	389
Γυναίκες:	183	143	92
Ζώα:	15	1	2
Περιστατικά Μακράς Νοσηλείας:	9	8	7

2. Ομάδες φυτοφαρμάκων

	Έτος 2015	Έτος 2016	Έτος 2017
Οργανοφωσφορικά	98	75	55
Καρβαμιδικά	4	11	5
Paraquat	2	2	6
Πυρεθρίνες	53	126	152
Διάφορα φυτοφάρμακα	94	82	135
Λιπάσματα	90	23	34
Ζιζανιοκτόνα	114	83	12
Diquat	4	4	7
Glyphosate (Roundup)	56	117	95
Εντομοκτόνα	78	3	28
Νικοτινοειδή		12	30
Οργανοχλωριωμένα		18	

3. Γεωγραφικές περιοχές

	Έτος 2015	Έτος 2016	Έτος 2017
Βόρεια Ελλάδα	94	147	96
Ήπειρος	23	16	27
Θεσσαλία	55	48	54
Θράκη	27	26	32
Νησιά Αιγαίου	27	10	18
Επτάνησα	16	16	10
Κρήτη	66	70	75
Δωδεκάνησα		3	10
Στερεά Ελλάδα	47	50	32
Πελοπόννησος	105	86	101
Σποράδες		2	1
Αττική	75	54	28
Κύπρος	1	2	

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Κατά μέσο όρο τα έτη 2015-2017 καταγράφηκαν 535,3 περιστατικά οξείας δηλητηρίασης κατ' έτος. Κατά μέσο όρο τα έτη 2012-2014 καταγράφηκαν 436,3 περιστατικά οξείας δηλητηρίασης κατ' έτος. Η αύξηση των περιστατικών δηλητηριάσεων που καταγράφησαν αναδεικνύει το πρόβλημα των δηλητηριάσεων από γεωργικά φάρμακα στην Ελλάδα. Τα χαρακτηριστικά του είναι:

- Τα περισσότερα περιστατικά αφορούσαν σε άνδρες
- Κατανομή σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα της Ελλάδας
- Στον Ν. Αττικής για το έτος 2017, μόνον το 20,87% του συνόλου, σημαντικά λιγότερα αναλογικά με την κατανομή του πληθυσμού αλλά περισσότερα από τα περιστατικά στη Βόρεια Ελλάδα (19,83%).
- Οι περισσότερες δηλητηριάσεις με πυρεθρίνες και glyphosate και όχι οργανοφωσφορικά και άλλα πιο τοξικά φάρμακα (τάση να χρησιμοποιούνται λιγότερο τοξικά για τον άνθρωπο φάρμακα στη γεωργία).
- Οι απόπειρες αυτοκτονίας αποτέλεσαν σημαντικό ποσοστό (12% το 2017), μειωμένο όμως σε σχέση με τα έτη 2012-2014.
- Κατά τα έτη 2015-2017 11 κατέληξαν, οι 2 από αυτούς είχαν λάβει παραquat, παρά την απόσυρσή του από την αγορά.
- Κατά το 2016 καταγράφηκαν 18 περιστατικά με οργανοχλωριωμένα γεωργικά φάρμακα, παρά την απόσυρσή τους από την αγορά.
- Διαπιστώνεται μεγάλος αριθμός επαγγελματικής έκθεσης που συνεπάγεται τα πλημμελή μέτρα ασφάλειας και την ελλιπή εκπαίδευση των αγροτών.
- Τα ευρήματα της μελέτης δείχνουν ότι η οξεία δηλητηρίαση από φυτοφάρμακα στη γεωργική βιομηχανία εξακολουθεί να αποτελεί σημαντικό πρόβλημα.
- Ενισχύεται η ανάγκη για προσπάθεια για την καλύτερη προστασία και εκπαίδευση των αγροτών στην έκθεση από φυτοφάρμακα (εναρμόνιση με Ευρωπαϊκή νομοθεσία).
- Επέκταση της μελέτης για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα για την εξαγωγή καλύτερων αποτελεσμάτων και σύνταξη προτάσεων με εθνικό χαρακτήρα.
- Απαιτούνται περαιτέρω μελέτες που να αφορούν: χρήση απαγορευμένων φυτοφαρμάκων, στροφή προς χρήση λιγότερο τοξικών φυτοφαρμάκων, την τοξικότητα από τη χρόνια έκθεση στα φυτοφάρμακα, τη συσχέτιση των αποπειρών αυτοκτονίας με την οικονομική κρίση στη χώρα, το παιδικό ατύχημα, κ.α.